

העם

אות המרי

השבוע שוב יצאו מנהיגי ישראל למלחמת-איתנים. לא היה זה מאבק על שנת 1968, אפילו לא על שנת 1958. המלחמה הייתה נטושה עדיין בשדה-הקרב של שנת 1946.

שר-הבטחון של מדינת-ישראל העניק את "אות ההגנה" לחברי ארגון ההגנה בתקופה שלפני קום המדינה — פרט אלה מהם שאינם מוצאים עוד חן בעינינו, כגון ראש מפקדת ההגנה, משה סנה. הנעשה נעשה במעמד ממלכתי, מטעם המדינה. הייתה זאת הודעה מפורשת כי שום אדם אחר — לא לוחמי אצ"ל ולח"י, לא עולי הגרדום, לא גולי קניה, לא חללי הפעולות ופצועיהן — אינם נמנים עם הלוחמים לקום המדינה, אינם זכאים לתודת האומה.

הדבר היה כל כך מגוחך, עד ששוב לא עורר אפילו זעם של ממש. הוא נראה כפארודיה גרועה על ספרו המפורסם של

מורד לבנוני בישראל לא רק בעיה פורמלית

ג'ורג' אורוול, 1984, המתאר ממשלה ה-מקיימת מיניסטרוין מיוחד לסילוף ההיסטוריה, בהתאם לסעמו המשתנה של ראש השלטון.

לוחמי המרי העברי, חברי כל המחנות, אינם זקוקים לאות מטעם השלטון. הם נושאים בלבם את אות-המרי, שניתן על ידי התודעה הלאומית ללא גינוני טכס, לכל מי שהקריב קרבן במאבק נגד השלטון הזר.

אין בידי השלטון לתת כבוד אלפי לוחמים אלה. בידי הלוחמים הוא לתת כבוד לשלטון. בנסיגונו הארילי למנוע את כיבוד הלוחמים, רק מונע השלטון כבוד מעצמו.

הגבול

של פוליטי

קצין משמר הגבול, ע.מ.מ. צעיר וזהוב שפם ובעל עיני פלדה, הניח על השולחן הפיסת נייר כחלחלה. היתה זו תעודת זהות של האזרח הלבנוני חסן בן עבד אל-ג'ואד קאסם. מקום מושבו: כפר חולא, בדרום הלבנון, סמוך לגבול ישראל. מקצועו: לא קבוע. דת: מוסלמי שיעי. תאריך לידה: בסביבות 1935.

הסיפור כיצד הגיעה התעודה המקושטת בארץ הלבנון, אל שולחן מסיבת-העתונאים בתל-אביב, היה הידיעה המרעושה ביותר של השבוע. כי באותה שעה ישב חסן קאסם, יחד עם עוד 13 לבנוניים, במשטרת קריית שמונה שבגליל העליון. לבנוני נוסף שכב סמוע בבית-החולים כפת.

סיפר הקצין לעתונאים: "בתחילת השבוע גילו אנשי עקבות התוצות את שטח יש"

ראל לרוחבו, באצבע הצפונית, המפרידה בין סוריה ולבנון. גילינו שלוש עקבות שונות. המסקין ברבר, היה שעקבות אלה עברו מגבול לגבול — מרחק שני קילומטרים בערך — עודד שכרגיל מסתנן הי חודר למדינה מבצע את זממו וחוזר לבסיס מוצאו."

הגבר פתח באש. הוצבו משמרות ומארכים בין שני הגבולות. כעבור יומיים, ביום ששי בלילה, קרוב לחצות, נפתרה התעלומה. משמר של ארבעה שוטרים הבי חין בגוש אנשים גדול המתקרב אליו, מצד הגבול הסורי, המרוחק כמה עשרות מטרים בלבד. כאשר הציב מפקד החוליה הדרווי את מארכו, לא תיאר לעצמו כי יצטרך לספל בששים איש בבת אחת. אבל הגבר החליט לפתוח באש. סיטר מפקדו.

הגוש הכהה נמס בחשיכה. חלק ממסיגי הגבול פנה לאחור, חזר לשטח סוריה. חלק התפור בשטח, בתוך גבולות ישראל. משמרות שוטרים מוגברים החלו בסריקה מקיפה, שנמשכה עד לשעות המאוחרות של הלילה השני. בערוצים העמוקים, מתחת לשיחים ומאחורי סלעים, אספו את המסת-נים. לכל אחד מהם היה רובה צרסתי ישן, תרמילי-צד חדש מתוצרת ארצות-הברית, ו-אשפת-כדורים חדשה מעור, מלאה כדורי רובה.

היו אלה מסתנני-טראנוזי, אשר כמותם לא הכירה עדיין המדינה. מחקרתם בידי קציני מודיעין, התברר כי היו חלק מן הכוחות האורחיים, אשר מורדי הלבנון מגיי-סים בקדחתנות, במלחמתם נגד שלטון הנשיא שמעון (ראה מסגרת בעמוד 11).

הוכחה כירי צר שלישי. למחרת תפיסתם, הוצגו השבויים בפני נציגי העתו-נות. היה בנוכחותם של לבנונים אלה עובדה בעלת חשיבות בינלאומית לא מבוטלת. כי למרות שהיה ברור עוד מקודם, ש-ממשלת סוריה מגישה סעד ממשי למורדי הלבנון, לא נמלה הוכחה ממשית לכך בידי צד שלישי. על כן רבו המבקרים אשר באו לראיין, לחקור ולצלם את העצורים בקרית שמונה.

הלבנונים עצמם היו נבוכים מאד. איש מהם לא העז להודות בכירור כי השתיך בצורה זו או אחרת למורדים. להיפך: כולם הכריזו על נאמנותם לממשלת בירות, הסבירו כי פותו למעשם רק מתוך מצוקה כספית. הייתי רק סכל, שהבטיחו לו תשלום בשביל עבודתו, התנצל איכרהים מוחמד יסין, טועל בן 22. "זה רק מקרה שהסתורה שהעברתי היא נשק. אבל חלקי היה מוגבל בהעברת הסחורה ממקום אחד לשני."

האם זה מתקבל על הדעת שיתנו לך להעביר דחקא רובה אחד, תרמיל אחד ואשפת-כדורים אחת? שאלו אותו.

"חאלה", השיב בתמימות תהומית, "מה אני שאוכל לומר מה מתקבל על דעתו של אפנדי גדול?"

אולם פרט יסודי אחד לא יכלו להסתיר: הם עברו את הגבול לתוך סוריה, על פי צעת סוכנו של אחמד אל-אסעד, לשעבר יושב-ראש בית-הנבחרים הלבנוני, וכיום מ-מנהיגי המרד. אל-אסעד, תושב דרום לבנון המבוקש עתה על-ידי משטרת בירות, נראה על-ידי חלק מאנשים אלה בעיירה הסורית בניאס, שפיקח על חלוקת נשק ואירגון השיירה בתורה ללבנון.

רע לרע"ם. פתחם של 14 הודות כי הינם מורדים היה מובן מאליו. הוא התברר בצורה דרמטית, כאשר הגיע לחצר תחנת המשטרה טיישן לבן של האו"ם. וכבר באותו בוקר, בישיבת ועדת שבי-תת-הנשק הישראלית-לבנונית שנערכה ב-מקום, הגיש נציג הלבנון בקשה רשמית ש-ישראל תעביר לידי הלבנון את האזרחים שנשאו נשק נגד ממשלתם. ישראל נעתה לבקשה זו. היתה לצערו של הצדקה פורמלית מוחשית: אלה הם אזרחים לבנוניים, והי נהג הוא להתייזר מסתננים לארצם, אחרי השלמת חקירתם.

אי-אפשר היה להתעלם מהצדדים האחרים, הפחות-פורמליים, של השאלה. הצד הראשון היה אנושי — המסתננים נמסרו למחת כמ-עט בטוח. הצד השני היה פוליטי: על-ידי החזרתם בשלום זה, התערבה ישראל באופן פעיל לצד הלבנון, במלחמה שבין ארץ זו לשכנתה. אולם דחקא צעד זה עשתה יש-

(המסך בעמוד 8)

המנהיג שכמעט שינה את ההיסטוריה

איש נרצח

מאת בנימין ישראל

מהנדס בנימין ישראלי (רבינוביץ). אחד מוותיקי הפעולה לשיתוף פעולה עברי-ערבי בארץ, עקב מקורב אחרי פעולות ארלוזורוב בשטח זה. רשימה זו, במלאת 25 שנה לרצח ארלוזורוב, שופכת אור חדש לא רק על האיש ופעולתו, אלא גם על המניעים אשר יכלו לעמוד לנגד עיני אלה שחיסלוהו.

אי 1921. המון ערבי תקף את תל-אביב הקטנה. הוא לא היה כוח צבאי יעיל. קומץ מגוינים, מוויינים בנשק קל ובמקלות, הספיק להדפו. אולם למעלה מ-40 קרבנות מבני הישוב העברי נפלו במערכה.

בין המגינים היה צעיר שתרחר וממושקף, שהגיע לארץ רק כמה שבועות לפני כן. בעצם הימים הסוערים ישב וכתב חיים ארלוזורוב מכתב לאמו:

"קפני שהייתי בין המעטים שביום נשק הם, שולחתי כעבור שעה אל פלוגת ההגנה, שעמדה בעיר הפנימית, בנוה-שלום... ברנד, אחד מסופרינו המעולים והחשובים, נהרג... הוא נר בוסן האחרון בבית בתוך פרדס מחוץ לעיר, מנותק מיושבי השיר ומעזרה. וכאשר התנפלו הערבים על הבית הזה, לא נשאר אף אחד מששת יושביו בחיים... בין היהודים הצעירים היו מעטי גבורה שהגיעו באמת עד כדי אבסורדום... במקלות-טיול הלכו בלי פקפוק לקראת אש הנשק והאקדחים..."

אולם צעיר זה נבדל מכל האחרים. האחרים ראו רק את ההמון המתפרע, הגרוע מפני מקלות-טיול, את ברנד וחבריו שנרצחו בבית בודה, את ארבעים הקרבנות. בעיניהם היה הכל פשוט: כי איום גורם פוליטי. היוכוח הוא עם האנגלים בלבד. יש לדרוש מהם לזכא את הפורעים בכוח הורוץ.

אולם הלוחם הצעיר בנחישות ראה יותר מזה: הוא ראה את שורש הדברים, שנעלם מעיני האחרים. הוא פירסם מאמר להערכת המצב — מאמרו הפוליטי הראשון. במאמר זה שם ללעג את "ההשקפה... כי אפשר היה בנקל להשקיע את הרוחות... אילו דיכאו בכוח השלטון (הבריטי) את כל הסיבות שגרמו למצב הנוכחי". הוא לעג ל"אמונה השלמה בפעולת האגרוף והתותח", תקף את "האירוניה... כלפי... הסכמה בין שני העמים השוכנים בארץ". כי כבר אז, במאמרועות 1921, ראה חיים ארלוזורוב את אשר לא ראו האחרים במשך דור שלם: שזוהי התחלה של תנועה לאומית ערבית אמיתית. מאחורי ההמון הפרוע הבחין ב"כוח פוליטי ששמו תנועה ערבית". שאל הוא: כיצד ישפיע כוח חדש זה על "צורות חיינו בארץ, שהיו משותפים לנו ולערבים לעולמי עולמים". הוא דרש לראות את "השאלה הערבית מבחינת שאלה פוליטית, ולא, כנהוג אצלנו... כשאלה סוציאולוגית, כלכלית-היסטורית-אתנוגרפית או מוסרית".

מסקנת המאמר: "במקום שכוחות בעלי מידות כאלה נדחקו לתוך מסגרת מדינית אחת... תוכל רק ההסכמה להביא לידי הצלחה".

היתה זאת הפעם הראשונה שהנהיג ציוני דיבר על הצורך לשלב את התנועה הלאומית העברית והתנועה הלאומית הערבית במסגרת מדינית מוסכמת אחת. ואמנם, היה זה מאמר יוצא-דופן. הוא לא מצא הר. העידי יצחק לופבן, עורך השבועון הפועל הצעיר: היתה זה "כעין דיסונאנס לתגובה הכללית בישוב ובציונות".

ישראלי - ויקטור - חיים

והי המידה: דיסונאנס. עד ליומו האחרון נשאר חיים ארלוזורוב דיסונאנס במפלגתו ובאומה — צליל יוצא-דופן.

ארלוזורוב נולד בשנה האחרונה של המאה ה-19 בעיר רומני, באוקראינה הרוסית. שמו היה או ויטאלי. בהיותו בן 6, בימי המהפכה הרוסית של שנת 1905 והפרעות ביהודים שבאו בעקבותיה, היגרה המשפחה לגרמניה המזרחית. ויטאלי הפך ויקטור, נקלם במערכת-החינוך הגרמנית.

מאות אלפי יהודים ברוסיה הסיקו באותן השנים את אותה המסקנה. הם פנו ליעדי הגירה שונים — רובם לארצות-הברית. כמה אלפי צעירים — וביניהם צעיר בן 19 בשם וידי גרין, מפלונסק הפולנית — שמו את פעמיהם לארץ-ישראל. הם היו עתידים לחולל מהפכה בישוב היהודי, להפכו גרעין של אומה עברית חדשה. גל הגירה זה נודע בשם העליה השנייה.

משפחת ארלוזורוב נשארה בגרמניה. בימי מלחמת-העולם הראשונה מצא ויקטור המתבגר את דרכו אל הציונות והתחיל לקרוא לעצמו בשם העברי חיים. כשהתחיל בן 18 את לימודיו באוניברסיטה של ברלין, כבר היה מעורה בחוגי הנוער הציוני, שהתפתחו לאחר מכן לסניף הגרמני של ההתאחדות — תנועה ציונית-סוציאליסטית לאי-מארכסיסטית. סיפה הארצישראלי של ההתאחדות — מפלגת הפועל הצעיר — היתה מפלגת מיעוט בתנועת-הפועלים בארץ, אך לא מיעוט מבוטל. ההתיישבות העובדת דגלה ברעיון של מושבי-עובדים ושל "קבוצה קטנה". היא הניחה את היסוד לתנועת-המושבים ולחבר-הקבוצות. ואילו מפלגת הרוב — אחדות העבודה — דגלה ברעיון של "קיבוץ גדול", שהצמיח לאחר מכן את הקיבוץ המאוחד.

חילוקי-דעות אלה ואתרים לא הצדיקו את קיומן של שתי מפלגות נפרדות. בראשית 1931 התמזגו שתיהן למפלגת חדשה, מפא"י, שהפכה מיד לכוח המכריע בישוב העברי ובתנועה הציונית. היתה אף המפלגה בה נערכה עלייתו המסתורית של חיים ארלוזורוב למנהיגות לאומית.

ב-1921 הפסיק ארלוזורוב לזמן קצר את לימודיו בברלין כדי לערוך ביקור של כמה חודשים בארץ-ישראל. הוא נולד להיות מנהיג, והוא ידע זאת. כתב עליו לופבן, חברו למפלגה:

"אישיות-המופת המרחפת לנגד עיניו (היא זו של בנימין) דישראלי... האיש אשר לא בזכות אבות ולא בזכותן של מסיבות צדדיות ומקרות, אלא בכוח כשרונותיו בלבד, הרים את האימפריה הבריטית למדרגה של גורם בעל כוח אדיר בעולם. ובציונות רואה (ארלוזורוב) בעיקר את המסרת הזאת: לעשות מחדש את העם היהודי לגורם בעל כוח בעולם".

למשימה זו הביא עמו ארלוזורוב שתי תכונות של מנהיג. הוא ידע לקבוע את הקו תוך ראיית מהות הדברים, לא לאור אירועים מקריים וחולפים. והוא ידע לשלוט — להטיל את מרותו על אחרים, להוליכם בדרך שהוא עצמו בחר בה, אף כי תאחרים